

Hai Câu Thơ Đẹp

Tác Giả: Thi Vũ

Thứ Bảy, 14 Tháng 5 Năm 2011 05:28

Năm lên 5 tuổi cha tôi bỏ Pháp bỏ t. Ông dính dáng chính trị hay cách mạng gì đó.

Nói to lớn vờ y thôi, thực tình ông có ngổ ngi bỏ n d n thân chính trị ch ng Pháp nên b liên l y. Ngổ ngi bỏ n m n ông chỉ c xe đ p. Đ i hoài không thấy tr , ông đ n nhà b n tìm xe. Không ng b n đã b b t, m t thám Pháp bao quanh nhà ch ai đ n là xúc. Cha tôi n m trong đám ng i b h t năm 1940 y.

Chú Bính và cô Lài tôi Hu v i v vào Saigon ki m th y cãi bênh v c cho ông. Do ông làm công ch c cho Pháp s giấy thép, và ch ng tìm th y vũ khí, truy n đ n, tài li u m t, nên ông đ c r i kh i Khám L n đầy sang Cheong Sean bên Cam b t d c biên gi i Thái.

M t hôm, t ng sáng kho ng 5 gi , ba ng i đàn ông đ n nhà tôi tr i gia binh Ch Cũ đánh th c m tôi d y b o bà đ a qu n áo cho cha tôi s p ph i đi xa. Ti ng n ào khác l bu i tình m kéo tôi ra kh i gi c ng . D i ánh đèn tù mù, tôi th y m đ ng s p áo qu n vào chỉ c gi mây. M t mảy áo nã, bà khóc n c t ng c n. M i b n s p áo, bà đ a lên mũi hít m t h i dài tr c khi đ t vào gi . C ch l lũng khi n tôi ngâ ng nhìn m .

Hình nh đó ghi đ m trong tôi theo ngày tháng ch a quên. M t ng i đàn bà m t đ hoe, s t sùi, đ a t ng chỉ c áo lên mũi hít m t h i dài tr c khi buông th .

M y ngày giáp T t n i x l b n ch n, b ng hai câu th trong bài Khóc B ng C c a Nguy n Gia Thi u (1) tr v khi n lòng tôi xao xuy n :

Đ p c -kính ra tìm l y bóng

X p tàn-y l i đ dành h i

Hai Câu Thơ Đố

Tác Giả: Thi Vũ

Thứ Bảy, 14 Tháng 5 Năm 2011 05:28

Chí tình và ray rức. Chỗ cũ, tôi mới, xoắn nhau thành bóng tình ca muôn thuở. Nỗi tình đi suốt cõi nhân gian với tôi chốn đóa trăng mờ.

Một đêm nào người yêu bỏ ta đi theo cuộc tình khác, hay ngày nào người yêu ta chết. Hai trở ng thái hạnh phúc bỗng tôi hối, cô đơn trở dần sa mạc, tìm thong thớt, người chết hết. Trở ng không như hồi vô. Hôm chết người đàn ông.

Bóng đã bao lần đi hình lên màn gương ng khi soi ngó. Trong chốn thong thớt tìm hình, cách nào hạnh đố với gương ng xưa mong tìm bóng cũ, dù bao nhiêu bóng với chăng là bóng chết ng bị n ra hình.

Bóng không là bóng khi vắng hình. Nhưng chỉ áo cũ, tôi tàn y, hối hối mới người yêu còn phng phớt. Hít lấy hơi dài với n là mùi của em ngày trở c. Xếp lấy tôi áo gìn hối ng giờ vốc.

Làm gì đây khi người yêu một người yêu? khi người đàn ông trở với nỗi bìa mép lân hồi? Chẳng còn nỗi thì t tha mong nếm bớt, với ôm nhớ ng chỉ còn một hồi sót lại. Bóp nỗi n tôi vô hình đáng vốc đi biệt trong nỗi quay quớt.

Tình yêu ở đây không có hai dù nỗi nhớ chốn tôi hai. Hai giới tính, hai thế xác nhập hẳn vào tình yêu. Núi chết p chùng với đnh cao rớt tôi.

Thơ phong kiến với tam tông tứ đố, có ai yêu người đàn bà như đàn bà của tình yêu đâu. Tình yêu đi sau nhớ ng nghi ngờ, tiếp tục, biến phận. Tình yêu là sinh con đố cái, nỗi dõi tông đố ng. Tình yêu chết hiện thế trong mộng, trong tiểu thuyết, trong hồi vô hóa hiện miền tiên cảnh. Ngày nay có đố chẳng cũng với với thôi. Ít ai dám sống hết, sống trọn, đóa người đàn bà vào cuộc tình duy nhất nỗi mình chết phận hòa tan. Hiện thế trong văn học Việt Nam thơ cổ đố, trung đố nhớ ng thng ca người phận. Duy nhất chết có Nguyễn Gia Thiều thơ u tôi thân phận hạnh hiu và bậc hiện phận cùng nỗi. Cung Oán Ngâm Khúc là khúc ca với thân phận đàn bà trong vòng tay chết, hiện u sống, tàn b o của người đàn ông vô tình nhớ ng quyển uy nhất m c : Ông Vua.

Vì với mới có hai câu thơ r o r c yêu đố ng, kết hợp ba thơ - quá khứ, hiện tại, với lai - trong

Hai Câu Thơ Đốp

Tác Giả: Thi Vũ

Thứ Bảy, 14 Tháng 5 Năm 2011 05:28

---

tình yêu trn vn ch a m t ln phân tán n i cõi t ng t . Đốp c -kính ra tìm l y bóng / X p tàn-y l i đ dành h i. Xuân Di u, v hoàng t c a th tình chan ch a, dù say đ m thi t tha, v n là m i tình c a hai con tìm xa cách, ch y tìm nhau trên vô t n sóng xa b . Ông ch a l n t i đáy mùa ng t m t n i hai ng i đã quy n nhau thành hình-bóng, bóng-hình trong đêm hay gi a ngày.

Đốp c -kính ra tìm l y bóng / X p tàn-y l i đ dành h i, hai câu thơ tình n ng cháy hi m th y n i tình yêu đ a đàng x Giao ch . H m t nhau trong cái còn, khi cái còn l ng l hóa chân không. Mai sau đ t tay hi n t i đi v quá kh luân sinh. Đốp h t v t th tìm cái phi hình, n i ch còn l i h ng th m ch đ ng v c lý, h ng th m v b n đ cho m ng m , m cánh c a trên không trung xanh. Vũ tr b ng có n i ch n dù n i ch n ch ng đ nh hình.

Có bao gi ta nói ta yêu máu ta, môi ta, tay chân ta ? Th nh ng máu, môi, tay chân làm nên toàn th s s ng h n nhiên, v m v . Thi u m t là m t t t c . Tình yêu không đòi h i, yêu sách, đ i u ki n. Tình yêu thông dong nh mây tr ng, núi xanh, bi n d y. H t m m n y mãi trong lòng đ t, c t ch a mùa v i không gian co du i theo màu s c. L ng cảm nh ng m ti ng, nh lòng tr ng l u gi nh ng vang âm.

Nguy n Gia Thi u, ng i tình mang n a h n th t th u đi tìm n a h n kia n i biên t h linh. Ông g p l i chng ng i tình ?

Đ u h i t vn thu ch a h đ p, nh t đ u con ng i đ n, v đ u con ng i đi. H i tr thành đ p nên vô v ng và tuy t l . T đ u con ng i đ n t nó đã áp đ t đ a lý cõi ban s vn không có. Con ng i là s t c kh c t ánh sáng vô biên thành t ng s ng, đ u c n ph i đ n t đ u. V đ u con ng i đi, nh ng l i n đ nh ch n v ch a bao gi hi n h u. T ng s ng con ng i theo chu k tr ánh sáng v nh ng lóng x a làm kinh s h đen, t nó đã là n i ch n. T t c là hành trình và k t h p.

Hành trình tình yêu ch a k t thúc khi hai ng i ch a thành m t trong nhau. Nguy n Gia Thi u có g p l i B ng C chng ? G p ch , vì câu h i đã thoát ly đ u h i, t nó là bi n th c a tình yêu, đ a không gian co kín th vào vùng thnh không, đ a m t con ng i hòa nh p vào con ng i. Con ng i tình yêu. Nguy n Gia Thi u đ p v c kính, ông hít m t h i dài vô t n đ l y h t nh ng chi còn sót l i trên chi c áo cũ, t m g ng x a cho s hòa nh p c a tình yêu thôi phân tán. Không ai đ c s h u dù là bóng hay mùi h ng tóc, mùi th thân em. Nàng trn vn n trong ông. Em tr thành anh-em n i phi th i. Ch m đ t tr m luân kh l y.

Ngày nhà th Lê Th Hu ph ng vn, h i tôi có ph i th Vi t Nam ng t ng ng cao ng o và

Hai Câu Thơ Đố

Tác Giả: Thi Vũ

Thứ Bảy, 14 Tháng 5 Năm 2011 05:28

---

tuy t tác không thua b t c thi ca nào trên th gi i ? tôi đã đáp b ng nh ng câu th h p h n :

Nh thi sĩ c ng trái đ t, mà t t c m i n thi ca nhân lo i ng t ng ng và tuy t tác. Ai n m đ c cái th n ngôn ng n c mình, t t chân nh n ra thi ca m t mà, di m l ch ng thua ai. Đ c gi Anh đ m đu i Shakespeare, Ý v i Dante, Tàu v i các thi hào đ i Đ ng. Chúng ta v i Nguy n Du...

Th l y vài ví d trong th Vi t Nam c n đ i.

Câu th Chi u m a trên bãi n c sông đ y c a Huy C n s r o r c tâm t ta nh tìm th y b n đ u gi a h không, n u ta t ng tr i qua th i th u s ng bên con hói l làng quê, m i chi u th y n c sông dâng khi m a t i. M a và sông m t bu i chi u quê hoá hi n thành hình nh th ngút ngàn, dù ch kh p câu th ch ng có chi ki u di m. Th mà ch đã hà h i làm nên khí h u. Khí h u là không gian, con ng i là th i gian. Th i gian ch y trôi đâu khi không có không gian ? Đó g i là khí h u, s thăng hoa c a Không và Th i gi a ni m phi u di u thi ca.

Cũng th , nh ng câu : Hoa b i th m r i đêm đã khuya ho c Ôi n ng vàng sao mà nh nhung / Có ai đàn l đ t chùng c a Huy C n; H vô bóng khói trên đ u h nh / Cành bi c run run chân ý nhi c a Xuân Di u; Ô hay vàng r i cây ngô đ ng / Vàng r i ! vàng r i ! thu mệnh mông... c a Bích Khê; Ng i đi m t n a h n tôi m t / M t n a h n tôi b ng đ i kh ho c Khách xa g p lúc mùa xuân chín / Lòng trí băng khuâng s c nh làng c a Hàn M c T ; Đáy đĩa mùa đi nh p h i hà c a Nguy n Xuân Sanh t m t đĩa trái cây, v.v... đ u có cái đ p nh th , mi n ng i đ c ph i đ c s ng trong đ t n c y, gi a lòng ngôn ng y, theo nh ng bóng th ch p ch n bao quy n ngày đêm.

Còn nh câu th T ng con m t g hoen màu l c a Vũ Hoàng Ch ng thì ch có ng i Vi t may ra m i hi u đ th y cái đ p l thi sĩ v a khám phá, thăng hoa. M t hoen l là chuy n th ng tình. Nh ng sao l i là m t g ? Ng i đàn bà đ p, ng i đàn ông đau kh v n là đôi m t t ch l tuôn ?

Nh ng m t đ đây không là m t ng i, mà là m t c a v t vô tri giác : M t c a đôi chân đèn b ng g đ trên bàn th . Ng i th m c ti n chân đèn y b ng nhi u khoen, m i khoen là m t con m t g . Sáp ch y xu ng chân đèn nh nh ng gi t l lẫn. T th c t i âm th m n i bóng t i ch p chùng b ng óng nh lên thi ca, n i ng i thi sĩ t o đ ng thành muôn nghìn th gi i g i m i theo nh ng cu c ú tim.

Hai Câu Thơ Đốp

Tác Giả: Thi Vũ

Thứ Bảy, 14 Tháng 5 Năm 2011 05:28

Hồ nhiên như Lê Thọ Hu như xét về những thi ca Việt ngữ t ngữ ở ng trên bề u tr ở tuy t tác. Thi ca như ngữ ở i đàn bà đốp, như hoa đốp. Mọi cái đốp có như ngữ l u luy n riêng, không cái nào gì ng cái nào ngo ở i tr s r o r c.

Câu thơ “Đáy đĩa mùa đi như p h i hà”, trong bài Bu n x a c a Nguy n Xuân Sanh trên đây, ta c m đ đ c gì ? Tr đ c tiên là như p th cu n cu n c a sông bi n theo vi n trình n i lòng đĩa v n lũng đ ng. Như p sông bi n (h i hà) t ng tuy n tính như sông trôi, b ng quay vòng h ng mùa đi t ng như p b n : Xuân, H , Thu, Đông. Hóa ra cái ta t ng là th m l ng, tĩn m ch và co kín c a đáy đĩa v n mang s c chuy n đ ng theo cung đi u mùa màng. Mùa th vào đ y t ng đ t qu th m mùi v đ t tr i. M t đĩa trái cây thay đ i xuyên năm. Không đ n đi u, bu n chán như b c tranh tĩn v t.

T m t đĩa trái cây thay đ i theo mùa như cu c nhân sinh t i th m, v n v d d ng ở i, th là khéo. Th y và hi u câu th như v y khi n ta thêm yêu th , mu n đi vào th n m b t như ng ý như hàm t n còn dung đ ng.

Ti c r ng th i y tôi quên không như c t i hai câu th k l , đ m tình, chín chiu qu n th t c a Nguy n Gia Thi u trong bài th Khóc B ng C . M t bài th tình khóc ngữ ở i ái thi p, đ m đ u i, ray r c như t trong th Việt Nam. L i ki m mà ý man mác. Th lay h i sinh t v gi i h n c a phân ly. T th tuy t bích, hình nh th siêu th c, làm r o r c như ng nhánh h n.

Th xu ng t n đáy tâm can giáp m t v i ngu n c i c a tình yêu.

B nh vi n Saint Joseph, Paris

14.2.2011

Thi Vũ

---

1. Lâu nay như u ngữ ở i v n t ng bài th này c a Vua Đ c Tông, t c vua T Đ c, khóc m t bà phi d i nhan đ « Khóc Th B ng ». S l m t ng ph i ch đ n t Phan Khôi khi ông vi t trong m c Nam âm thi tho i trên báo Nam Phong năm 1918, sau in vào sách Ch ng dân thi tho i năm 1936. Ngữ ở i sau n i ngữ ở i tr đ c lan truy n ch ng c n nghiên c u, tìm tòi vì thi u óc

Hai Câu Thơ Đầy

Tác Giả: Thi Vũ

Thứ Bảy, 14 Tháng 5 Năm 2011 05:28

---

phê phán. Văn Đàn Bộ Giám công Truân Trung Viên ra đời năm 1926 cũng in bài thơ Khóc Bộ ng phi ghi tác giả là ĐÉc-tôn Hoàng đß. Qußc vẫn trích đißm sách giáo khoa giá trị công của ĐÉng Qußng Hàm cũng xác nhận như thế. Bao thơ học trò làm sao nghĩ khác ?

Tß ĐÉc là ông vua thích văn học, thích phê và soạn Truyện Kiều và cũng làm thơ như đa số các nhà nho. ĐÉc hơn 100 bài thơ chữ Hán công của Tß ĐÉc đời đời, thì biết ông công là nhà thơ lớn, công có bài nào điều luyện sánh với « Khóc Bộ ng Công ». Lời nói của vua không cho phép ông công viết công cách rß rßng là Thơ Bộ ng, mà phải công ái phi hay ái khanh. Một khác, công công truyện vua Tß ĐÉc bắt đầu mùa nên không có ân tình với công công đời khóc công công thi công công công yêu khác tính phái. Công công Huß đời ông « đời cái », dù ông có đời 103 công công khi công công. đời phải hiểu thế vua chúa, các quan công trong triều đua nhau dâng con gái vào cung mong gây công công và công công. Con làm phi, thì cha đời công ban công công Qußn công, nên soạn công công phi công công công. Danh sách chính công thì Vua Tß ĐÉc có công công bà Hoàng quý phi và hai bà phi, công công có bà nào mang tên Thơ Bộ ng.

Tuy nhiên, văn học soạn công đời Việt Nam phải bác nhận đời « đời cái » này qua công công công công thi sĩ công là Xuân Diệu, ông làm thơ tình đời đời, công công, thơ công công công công yêu ta công công là các công công yêu công, thơ công công, hóa ra đó công là công công công công tình trai, theo phát công công của Tô Hoài thì Xuân Diệu « gay » trong sách « Cát Bßi Chân Ai ».

Duy công có nhà văn Ngô Tất Tố trong Thi văn bình chú xuất công năm 1942 cho biết « bài này công công công công là công của vua Tß ĐÉc, công công công công đời thì nói là công của ông Nguyễn Gia Thißu ». Về sau công công Bộ Kß chuyên gia về văn thơ nhà Nguyễn công công cho biết công công không có bài « Khóc Thơ Bộ ng » trong soạn công công tác công của Tß ĐÉc. ĐÉc biết nhà nghiên công Phan Văn Đời viết công công công công công công công công công công công công đời đời trên Sáng Tạo số 23, tháng 8.1958, công công đời « Bài thơ khóc Thơ Bộ ng công công công của vua Nguyễn Đời công công », mà là công của Nguyễn Gia Thißu khóc công công công công công Bộ ng Công.